മലയാളഗുരു
(മലയാളം റിസർച്ച് ജേണൽ)
(Open Access, Double-Blind Peer Reviewed Journal)
EDUSCHOOL
ACADEMIC RESEARCH & PUBLISHERS
ISSN Online: ISSN Print

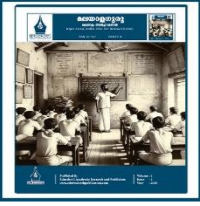

സമകാലിക മലയാള കവിതയിലും കഥാസാഹിത്യത്തിലും പാരിസ്ഥിതിക പ്രമേയങ്ങൾ

Gayathri J, Research Scholar, Department of Kerala Studies, University of Kerala, Kariavattom Campus, Thiruvananthapuram, Kerala, India.

Article information
Received: 16th January 2025
Received in revised form: 10th February 2025
Accepted: 9th March 2025
Available online: 25th April 2025
Volume: 1
Issue: 1
DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.15286449

Abstract

Contemporary Malayalam literature increasingly reflects environmental issues and themes with growing significance. This research paper analyzes ecological thoughts and representations in Malayalam poetry and fiction from the 1980s to the present. It examines how topics such as the evolving relationship between nature and humans, global warming, deforestation, waste management, biodiversity conservation, and river crises are portrayed in contemporary Malayalam literature.The study explores how environmental concerns find space in the works of writers like Sachidanandan, Ayyappa Paniker, D. Vinayachandran, Veena Thampi, Sara Joseph, C. Radhakrishnan, and S. Hareesh, and how environmental politics is shaped within these texts. The conclusion of this study is that environmental expressions in contemporary Malayalam literature are not merely descriptions of concern, but have become literary means to lead society towards greater ecological awareness.

സാരാംശം

സമകാലിക മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ പാരിസ്ഥിതിക പ്രശ്നങ്ങളും പ്രമേയങ്ങളും വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന പ്രാധാന്യത്തോടെ ആവിഷ്കരിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്. ഈ ഗവേഷണ ലേഖനം 1980-കൾ മുതൽ വർത്തമാനകാലം വരെയുള്ള മലയാള കവിതയിലെയും കഥാസാഹിത്യത്തിലെയും പാരിസ്ഥിതിക ചിന്തകളെയും പ്രതിനിധാനങ്ങളെയും അപഗ്രഥിക്കുന്നു. പ്രകൃതിയും മനുഷ്യനും തമ്മിലുള്ള ബന്ധത്തിന്റെ പരിണാമം, ആഗോളതാപനം, വനനശീകരണം, മാലിന്യ പ്രശ്നങ്ങൾ, ജൈവവൈവിധ്യ സംരക്ഷണം, നദികളുടെ പ്രതിസന്ധി തുടങ്ങിയ വിഷയങ്ങൾ സമകാലിക മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ എങ്ങനെ ചിത്രീകരിക്കപ്പെടുന്നു എന്നത് ഈ പഠനത്തിൽ വിശകലനം ചെയ്യുന്നു. സച്ചിദാനന്ദൻ, അയ്യപ്പപ്പണിക്കർ, ഡി. വിനയചന്ദ്രൻ, വീണാ തമ്പി, സാറാ ജോസഫ്, സി. രാധാകൃഷ്ണൻ, എസ്. ഹരീഷ് തുടങ്ങിയ എഴുത്തുകാരുടെ സൃഷ്ടികളിൽ പാരിസ്ഥിതിക സമസ്യകൾ എത്രത്തോളം ഇടംനേടിയിരിക്കുന്നു എന്നും അവയിലെ പരിസ്ഥിതി രാഷ്ട്രീയം എങ്ങനെയാണ് രൂപപ്പെടുന്നതെന്നും പരിശോധിക്കുന്നു. സമകാലിക മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ പാരിസ്ഥിതിക ആവിഷ്കാരങ്ങൾ വെറും ആശങ്കകളുടെ വിവരണങ്ങൾ മാത്രമല്ല, മറിച്ച് സമൂഹത്തെ പാരിസ്ഥിതിക അവബോധത്തിലേക്ക് നയിക്കാനുള്ള സാഹിത്യ മാർഗ്ഗങ്ങളായി മാറുന്നു എന്ന നിഗമനത്തിലാണ് ഈ പഠനം എത്തിച്ചേരുന്നത്.

പ്രധാന വാക്കുകൾ : പാരിസ്ഥിതിക സാഹിത്യം, മലയാള കവിത, മലയാള കഥാസാഹിത്യം, ആഗോളതാപനം, വനനശീകരണം, പരിസ്ഥിതി രാഷ്ട്രീയം

ആമുഖം

മനുഷ്യരാശിയുടെ നിലനിൽപ്പിന് ഏറ്റവും സുപ്രധാനമായ വിഷയമാണ് പരിസ്ഥിതി. ആഗോളവത്കരണത്തിന്റെയും അതിവേഗ വ്യവസായവത്കരണത്തിന്റെയും ഫലമായി ഇന്ന് ലോകം പാരിസ്ഥിതിക പ്രതിസന്ധികളെ നേരിട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ആഗോള താപനം, അന്തരീക്ഷ മലിനീകരണം, വനനശീകരണം, ജൈവവൈവിധ്യ നാശം, ജലമലിനീകരണം തുടങ്ങിയ പ്രശ്നങ്ങൾ മനുഷ്യരാശിയുടെ ഭാവിയെ സംബന്ധിച്ച് ആശങ്ക ജനിപ്പിക്കുന്നു. കേരളം പോലെ പ്രകൃതിസമ്പന്നമായ ഒരു പ്രദേശവും ഇത്തരം പാരിസ്ഥിതിക പ്രതിസന്ധികളിൽ നിന്ന് മുക്തമല്ല.

സാഹിത്യം എന്നും സമൂഹത്തിന്റെ പ്രതിഫലനമാണ്. സാമൂഹിക-രാഷ്ട്രീയ-സാംസ്കാരിക മണ്ഡലങ്ങളിൽ സംഭവിക്കുന്ന മാറ്റങ്ങൾ സാഹിത്യത്തിലും പ്രതിഫലിക്കുന്നു. പാരിസ്ഥിതിക പ്രശ്നങ്ങളും അവ ഉയർത്തുന്ന വെല്ലുവിളികളും സാഹിത്യത്തിൽ വിവിധ രീതികളിൽ ആവിഷ്കരിക്കപ്പെടുന്നു. മലയാള സാഹിത്യത്തിലും ഇക്കാലമത്രയും പരിസ്ഥിതി എന്ന വിഷയം വിവിധ രൂപങ്ങളിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ സമകാലിക മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ പാരിസ്ഥിതിക ചിന്തകൾക്ക് വർദ്ധിച്ച പ്രാധാന്യം ലഭിച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന് കാണാം.

ക്ഷേത്രാരാധനയുടെ ഒരു ഘടകമായിട്ടാണ് ഭാരതത്തിലെ വിവിധ കലകൾ രൂപമെടുത്തിട്ടുള്ളത്. അവയുടെ ഇതിവൃത്തവും പ്രകടനരീതിയും ക്ഷേത്രങ്ങളുമായി ദേവീദേവന്മാരുടെ കഥകളുമായി അവിഭാജ്യമാംവണ്ണം ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. സാഹിത്യത്തേക്കാളും തത്വങ്ങളെ മനസ്സിൽ ഉറപ്പിക്കാനുള്ള കഴിവ് ദൃശ്യകലകൾക്കും, നാട്യ- നാടക- കലാപ്രകടനങ്ങൾ വഴി കാര്യഗ്രഹണം വളരെ സുഗമമായിത്തീരുന്നു. മറ്റ് പ്രക്രിയകളെപ്പോലെ ഭാരതത്തിൽ കലകളും കേവലം വിനോദോപാധിയല്ലാതെ നർമ്മബോധമാർഗ്ഗങ്ങളായാണ് സമുദായത്തിൽ സ്വാധീനം ചെലുത്തിയത്. നാടകങ്ങളിലും നൃത്തങ്ങളിലുമെല്ലാം ഇതിവൃത്തം പുരാണ കഥകളായിരുന്നു. നാനാത്വത്തിൽ നിറഞ്ഞ് നിൽക്കുന്ന ഏകത്വത്തെ കണ്ടറിഞ്ഞ് ജീവിതാനുഭവമാക്കി നമ്മുടെ മനോവ്യാപാരം വഴി പ്രകടിപ്പിക്കാൻ കല, സാഹിത്യം, മതം എന്നിവ ഉപാധികളാണ്.

ഈ ഗവേഷണ ലേഖനം സമകാലിക മലയാള കവിതയിലെയും കഥാസാഹിത്യത്തിലെയും പാരിസ്ഥിതിക പ്രമേയങ്ങളെ വിശകലനം ചെയ്യുന്നു. പാരിസ്ഥിതിക സാഹിത്യം (Environmental Literature) അഥവാ ഇക്കോളിറ്ററേച്ചർ (Ecoliterature) എന്ന സങ്കല്പത്തിന്റെ വെളിച്ചത്തിൽ മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ പാരിസ്ഥിതിക ആഖ്യാനങ്ങളെ മനസ്സിലാക്കാനാണ് ഈ പഠനത്തിൽ ശ്രമിക്കുന്നത്.

പാരിസ്ഥിതിക സാഹിത്യം: സൈദ്ധാന്തിക പരിപ്രേക്ഷ്യം

പാരിസ്ഥിതിക വിമർശനം (Ecocriticism) എന്ന സൈദ്ധാന്തിക സമീപനം 1970-കളിൽ പാശ്ചാത്യ സാഹിത്യ വിമർശനരംഗത്ത് ശക്തമായി ഉയർന്നുവന്നു. സാഹിത്യവും പരിസ്ഥിതിയും തമ്മിലുള്ള ബന്ധത്തെ അപഗ്രഥിക്കുന്ന ഒരു വിമർശന സമീപനമാണിത്. ചെറുയ് ഗ്ലോട്ഫെൽറ്റി, ലോറൻസ് ബ്യൂൽ, ലിയോ മാർക്സ് തുടങ്ങിയവർ ഈ മേഖലയിൽ പ്രധാന സംഭാവനകൾ നൽകിയവരാണ്.

പാരിസ്ഥിതിക വിമർശനത്തിന്റെ അടിസ്ഥാന സങ്കല്പങ്ങളിൽ ചിലതാണ്:

- പ്രകൃതി-സംസ്കാരം ദ്വന്ദ്വം (Nature-Culture Dichotomy)
- പരിസ്ഥിതി കേന്ദ്രീകൃത ചിന്താഗതി (Ecocentric Perspective)
- പരിസ്ഥിതി രാഷ്ട്രീയം (Environmental Politics)
- പരിസ്ഥിതി നീതി (Environmental Justice)

പരിസ്ഥിതിയുടെ വിവിധ മുഖങ്ങളെ ആവിഷ്കരിക്കുന്ന സാഹിത്യകൃതികളെ 'പാരിസ്ഥിതിക സാഹിത്യം' എന്ന് വിളിക്കാം. മനുഷ്യനും പ്രകൃതിയും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം, പാരിസ്ഥിതിക പ്രശ്നങ്ങൾ, പരിസ്ഥിതി സംരക്ഷണത്തിന്റെ ആവശ്യകത, ജൈവവൈവിധ്യ സംരക്ഷണം തുടങ്ങിയ പ്രമേയങ്ങൾ പാരിസ്ഥിതിക സാഹിത്യത്തിൽ പ്രധാനമായും കാണാം. മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ ഇക്കാലമത്രയും പരിസ്ഥിതി എന്ന വിഷയം വിവിധ രൂപങ്ങളിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെങ്കിലും 'പാരിസ്ഥിതിക സാഹിത്യം' എന്ന നിലയിൽ ഇത് ഒരു പഠന മേഖലയായി വികസിച്ചത് സമീപകാലത്താണ്.

മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ പാരിസ്ഥിതിക ബോധത്തിന്റെ വികാസം

മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ പ്രകൃതി ചിത്രീകരണങ്ങൾ പ്രാചീന കാലം മുതലേ കാണാം. കേരളത്തിന്റെ സമ്പന്നമായ പ്രകൃതിഭംഗി, ഋതുഭേദങ്ങൾ, നൈസർഗിക വിഭവങ്ങൾ തുടങ്ങിയവ പല സാഹിത്യകൃതികളിലും വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ആധുനിക കാലഘട്ടത്തിൽ, പ്രത്യേകിച്ച് 1980-കൾക്കു ശേഷം, പാരിസ്ഥിതിക പ്രശ്നങ്ങളെ രാഷ്ട്രീയ-സാമൂഹിക കാഴ്ചപ്പാടോടെ ആവിഷ്കരിക്കാനുള്ള ശ്രമങ്ങൾ ശക്തമായി.

സയൻറ് തോമസ് കാവ്, സൈലന്റ് വാലി, നർമ്മദാ ബചാവോ ആന്ദോളൻ തുടങ്ങിയ പാരിസ്ഥിതിക പ്രക്ഷോഭങ്ങൾ കേരളത്തിലെയും ഇന്ത്യയിലെയും സാഹിത്യകാരന്മാരെ ഗണ്യമായി സ്വാധീനിച്ചിട്ടുണ്ട്. കൂടാതെ, 'പരിസ്ഥിതി' എന്ന ആശയം ഒരു സാമൂഹിക-രാഷ്ട്രീയ വിഷയമായി ഉയർന്നുവന്നതും ഈ കാലത്താണ്. ഈ സാഹചര്യത്തിലാണ് മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ പാരിസ്ഥിതിക പ്രമേയങ്ങൾക്ക് പ്രാധാന്യം ലഭിച്ചത്.

ഓ.വി. വിജയൻ, സച്ചിദാനന്ദൻ, അയ്യപ്പപ്പണിക്കർ, സാറാ ജോസഫ്, സി. രാധാകൃഷ്ണൻ തുടങ്ങിയ എഴുത്തുകാർ തങ്ങളുടെ സൃഷ്ടികളിൽ പാരിസ്ഥിതിക പ്രശ്നങ്ങളെ ശക്തമായി ആവിഷ്കരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇവരുടെ കൃതികളിൽ പാരിസ്ഥിതിക ചിന്തകൾ വെറും പ്രകൃതി വർണ്ണനകളിൽ നിന്നും മാറി, മനുഷ്യ-പ്രകൃതി ബന്ധത്തെ സാമൂഹിക-രാഷ്ട്രീയ-ദാർശനിക തലങ്ങളിൽ വിലയിരുത്തുന്ന തരത്തിലേക്ക് വികസിച്ചു.

സമകാലിക മലയാള കവിതയിലെ പാരിസ്ഥിതിക പ്രമേയങ്ങൾ

സമകാലിക മലയാള കവിതയിൽ പാരിസ്ഥിതിക പ്രമേയങ്ങൾക്ക് വലിയ പ്രാധാന്യമുണ്ട്. പ്രമുഖ കവികളായ സച്ചിദാനന്ദൻ, അയ്യപ്പപ്പണിക്കർ, ഡി. വിനയചന്ദ്രൻ, വീണാ തമ്പി, സാവിത്രി രാജീവിതത്തിന്റെ തുടർച്ചക്കായി."

ഇവിടെ മരം നടുന്ന പ്രവൃത്തിയെ ഒരു പ്രതീക്ഷയുടെയും, പ്രതിരോധത്തിന്റെയും, വിശ്വാസത്തിന്റെയും പ്രതീകമായി അവതരിപ്പിക്കുന്നു. പാരിസ്ഥിതിക പ്രതിസന്ധികളെ നേരിടാനുള്ള മാർഗങ്ങളും, അതിനായുള്ള വ്യക്തിപരമായ ചെറുപ്രവർത്തനങ്ങളുടെ പ്രാധാന്യവും ഇവിടെ ഉയർത്തിക്കാട്ടുന്നു.

സച്ചിദാനന്ദന്റെ കവിതകളിലെ പാരിസ്ഥിതിക ബോധം

സച്ചിദാനന്ദൻ തന്റെ കവിതകളിൽ പരിസ്ഥിതി നാശത്തെയും അതിന്റെ ഫലമായി ഉണ്ടാകുന്ന മാനവിക പ്രതിസന്ധികളെയും കുറിച്ച് ആഴത്തിൽ ചിന്തിക്കുന്നു. 'മരിക്കുന്ന മരങ്ങളുടെ വനം', 'കാലാവസ്ഥ', 'മണൽ വീട്', 'അശ്വത്ഥാമാവിന്റെ ദുഃഖം' തുടങ്ങിയ കവിതകളിൽ പാരിസ്ഥിതിക പ്രതിസന്ധികളെ കുറിച്ചുള്ള ആശങ്കകൾ വ്യക്തമാണ്.

"മരിക്കുന്ന മരങ്ങളുടെ വനം" എന്ന കവിതയിൽ അദ്ദേഹം എഴുതുന്നു:

> "വിഷവാതകങ്ങൾ നിറഞ്ഞ വായു ശ്വസിച്ച്
> രോഗികളാകുന്ന മരങ്ങൾ
> വരൾച്ചയിൽ നിന്ന് ജലപ്രളയത്തിലേക്ക്

ഒരു നിമിഷം കൊണ്ട് നീങ്ങുന്ന ഭൂമിയെ നോക്കി
സംശയത്തോടെ തലയാട്ടുന്നു."

ഇവിടെ മരങ്ങളെയും പ്രകൃതിയെയും മാനവീകരിക്കുന്ന കവി, വായു മലിനീകരണവും കാലാവസ്ഥാ വ്യതിയാനവും സൃഷ്ടിക്കുന്ന പ്രതിസന്ധിയെ ആവിഷ്കരിക്കുന്നു. ഭൂമിയുടെ ആരോഗ്യത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ആശങ്ക ഇതിൽ വ്യക്തമാണ്.

"അശ്വത്ഥാമാവിന്റെ ദുഃഖം" എന്ന കവിതയിൽ നഗരവൽക്കരണത്തിന്റെ ഫലമായി ഒറ്റപ്പെട്ടുപോകുന്ന അശ്വത്ഥാമാവിനെ അവതരിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. മനുഷ്യരുടെ സ്വാർത്ഥതയും പ്രകൃതിയോടുള്ള അനാദരവും ഇവിടെ വിമർശന വിധേയമാകുന്നു.

അയ്യപ്പപ്പണിക്കരുടെ പാരിസ്ഥിതിക കവിതകൾ

അയ്യപ്പപ്പണിക്കരുടെ കവിതകളിൽ പാരിസ്ഥിതിക പ്രതിസന്ധികളെക്കുറിച്ചുള്ള ആഴമായ ചിന്തകൾ കാണാം. 'അക്കിത്തം', 'കുറ്റിപ്പുറം പാലം', 'മണൽക്കാട്', 'സയൻറ് തോമസ് കാവിലെ ദൈവം' തുടങ്ങിയ കവിതകളിൽ പരിസ്ഥിതി നാശത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ആശങ്കകൾ അവതരിപ്പിക്കുന്നു.

'സയൻറ് തോമസ് കാവിലെ ദൈവം' എന്ന കവിതയിൽ വികസനത്തിന്റെ പേരിൽ നശിപ്പിക്കപ്പെടുന്ന പ്രകൃതിയെക്കുറിച്ചുള്ള വേദന വ്യക്തമാകുന്നു:

"എന്നെ കൊല്ലേണ്ട, മരം മുറിക്കേണ്ട
കാവുകളെ ഇല്ലാതാക്കേണ്ട
ഞാൻ നിങ്ങളുടെ ഓരോ ശ്വാസത്തിലുമുണ്ട്..."

ഇവിടെ കാവുകളുടെ നശീകരണമാണ് പ്രധാന വിഷയം. 'സയൻറ് തോമസ് കാവ്' എന്ന യഥാർത്ഥ സംഭവത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയാണ് ഈ കവിത രചിച്ചിരിക്കുന്നത്. ആദിവാസികളുടെയും പ്രകൃതിയുടെയും അവകാശങ്ങൾക്കായി നിലകൊള്ളുന്ന ഒരു പാരിസ്ഥിതിക രാഷ്ട്രീയമാണ് ഇവിടെ കാണാൻ കഴിയുന്നത്.

ഡി. വിനയചന്ദ്രന്റെ പാരിസ്ഥിതിക കവിതകൾ

ഡി. വിനയചന്ദ്രന്റെ കവിതകളിൽ മനുഷ്യനും പ്രകൃതിയും തമ്മിലുള്ള അവിഭാജ്യ ബന്ധത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ചിന്തകൾ ഉയർന്നുവരുന്നു. 'മഴവിൽ', 'റിസർവോയർ', 'നദി', 'പക്ഷികൾ' തുടങ്ങിയ കവിതകളിലൂടെ പ്രകൃതിയുടെ സൗന്ദര്യവും അതിന്റെ നാശവും ചിത്രീകരിക്കുന്നു.

'റിസർവോയർ' എന്ന കവിതയിൽ അദ്ദേഹം എഴുതുന്നു:

"ഒരു വലിയ ജലസംഭരണിയിലേക്ക്
ഒടുവിൽ ഒഴുകിയെത്തും
എല്ലാ നദികളുടെയും കഥ
മൺമറഞ്ഞ ഒരു ഗ്രാമത്തിന്റെ
ഓർമ്മകൾ പോലെയാണ്."

ഇവിടെ അണക്കെട്ടുകൾ നിർമ്മിക്കുമ്പോൾ വെള്ളത്തിനടിയിലാകുന്ന ഗ്രാമങ്ങളെയും അവ സൃഷ്ടിക്കുന്ന പാരിസ്ഥിതിക-സാമൂഹിക പ്രശ്നങ്ങളെയും കുറിച്ചുള്ള ചിന്തകളാണ് അവതരിപ്പിക്കുന്നത്.

വീണാ തമ്പിയുടെ പാരിസ്ഥിതിക കവിതകൾ

വീണാ തമ്പിയുടെ കവിതകളിൽ സ്ത്രീയും പ്രകൃതിയും തമ്മിലുള്ള ബന്ധവും, പ്രകൃതിയുടെ ചൂഷണവും മേധാവിത്വ രാഷ്ട്രീയവും പ്രധാന വിഷയങ്ങളാണ്. 'അത്താഴ വിരുന്ന്', 'മണ്ണിന്റെ മകൾ', 'കാട്ടിലെ പാട്ട്' തുടങ്ങിയ കവിതകളിൽ പാരിസ്ഥിതിക ബോധം ശക്തമാണ്.

'മണ്ണിന്റെ മകൾ' എന്ന കവിതയിൽ സ്ത്രീയുടെയും പ്രകൃതിയുടെയും ചൂഷണം സമാനമായി അവതരിപ്പിക്കപ്പെടുന്നു:

"എന്റെ ശരീരവും നിങ്ങൾ കീറിമുറിച്ചു എന്റെ മണ്ണും നിങ്ങൾ കവർന്നെടുത്തു ഇപ്പോൾ ഞാൻ ഒരുമിച്ച് മുറിവേൽക്കുന്ന മനുഷ്യയും പ്രകൃതിയും."

ഇവിടെ പാരിസ്ഥിതിക സ്ത്രീവാദം (Ecofeminism) എന്ന ആശയം കാണാം. സ്ത്രീയുടെ ശരീരവും ഭൂമിയും ഒരേപോലെ ചൂഷണത്തിന് വിധേയമാകുന്നു എന്ന ആശയമാണ് ഇതിൽ അവതരിപ്പിക്കുന്നത്.

സാവിത്രി രാജീവന്റെ പരിസ്ഥിതി കവിതകൾ

സാവിത്രി രാജീവന്റെ കവിതകളിൽ പാരിസ്ഥിതിക ചിന്തകൾ നവീനമായ രീതിയിൽ അവതരിപ്പിക്കുന്നു. 'പുഴയുടെ വായനക്കാരി', 'മരിച്ച പക്ഷികളുടെ സംഗീതം', 'പ്ലാസ്റ്റിക് പൂക്കൾ' തുടങ്ങിയ കവിതകളിൽ പരിസ്ഥിതി നാശത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ആശങ്കകൾ വ്യക്തമാകുന്നു.

'പുഴയുടെ വായനക്കാരി' എന്ന കവിതയിൽ മലിനമാകുന്ന പുഴകളെക്കുറിച്ചുള്ള വേദന പ്രകടമാണ്:

"ഒരുകാലത്ത് നീലനിറമുള്ള ഇവളുടെ വാക്കുകൾ ഇന്ന് കറുത്ത മഷിയിൽ മുങ്ങിയിരിക്കുന്നു പ്ലാസ്റ്റിക് കടലാസുകളിൽ അവളുടെ കവിതകൾ ആർക്കും വായിക്കാനാകുന്നില്ല."

ഇവിടെ പുഴയെ ഒരു വായനക്കാരിയായി സങ്കല്പിക്കുകയും, മലിനീകരണത്തിന്റെ ഫലമായി അവളുടെ സൗന്ദര്യവും ഭാഷയും നഷ്ടമാകുന്നതിനെക്കുറിച്ച് പറയുകയും ചെയ്യുന്നു. പ്ലാസ്റ്റിക് മാലിന്യങ്ങൾ പുഴകളെ മലിനമാക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ചുള്ള ആശങ്കയും ഇവിടെ പ്രകടമാണ്.

സമകാലിക മലയാള കഥാസാഹിത്യത്തിലെ പാരിസ്ഥിതിക പ്രമേയങ്ങൾ

മലയാള കഥാസാഹിത്യത്തിലും പാരിസ്ഥിതിക പ്രമേയങ്ങൾ ശക്തമായി ഉയർന്നുവന്നിട്ടുണ്ട്. ഓ.വി. വിജയൻ, സാറാ ജോസഫ്, സി. രാധാകൃഷ്ണൻ, എസ്. ഹരീഷ്, എൻ. പ്രഭാകരൻ തുടങ്ങിയ എഴുത്തുകാരുടെ രചനകളിൽ പാരിസ്ഥിതിക വിഷയങ്ങൾ ഗണ്യമായ ഇടം നേടിയിട്ടുണ്ട്.

ഓ.വി. വിജയന്റെ കഥകളിലെ പാരിസ്ഥിതിക ബോധം

ഓ.വി. വിജയന്റെ 'ഖസാക്കിന്റെ ഇതിഹാസം' മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ മികച്ച പാരിസ്ഥിതിക നോവലുകളിലൊന്നായി കണക്കാക്കപ്പെടുന്നു. ഖസാക്ക് എന്ന സങ്കല്പിത ഗ്രാമത്തിന്റെ പ്രകൃതി സൗന്ദര്യവും മനുഷ്യരും പ്രകൃതിയും തമ്മിലുള്ള അവിഭാജ്യ ബന്ധവും ഈ നോവലിൽ വ്യക്തമാകുന്നു.

"ഈ കാണുന്നതൊക്കെ എത്ര സുന്ദരമാണ്, കുട്ടികളെ. ദൈവത്തിന്റെ സൗന്ദര്യമുള്ള ലോകം... നമ്മൾ അത് നശിപ്പിക്കുകയാണ്..." എന്ന് രവിയുടെ വാക്കുകളിലൂടെ പ്രകൃതിയോടുള്ള ആദരവും സംരക്ഷണത്തിന്റെ ആവശ്യകതയും നോവലിൽ അവതരിപ്പിക്കുന്നു.

'പത്തു രൂപയുടെ തേന്', 'കറുക്കൻ തമ്പുരാൻ' തുടങ്ങിയ കഥകളിലും വിജയൻ പ്രകൃതിയും മനുഷ്യനും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം ആവിഷ്കരിക്കുന്നു.

സാറാ ജോസഫിന്റെ കഥകളിലെ പാരിസ്ഥിതിക പ്രമേയങ്ങൾ

സാറാ ജോസഫിന്റെ കഥകളിൽ പ്രകൃതിയും സ്ത്രീയും തമ്മിലുള്ള ബന്ധവും പാരിസ്ഥിതിക അവബോധവും പ്രകടമാണ്. 'ആളിയൻ', 'പാപത്തറ', 'നിൽക്കുന്ന നദി', 'ഊർന്ന ലോകം' തുടങ്ങിയ

കഥകളിൽ പാരിസ്ഥിതിക വിഷയങ്ങൾ ചർച്ച ചെയ്യപ്പെടുന്നു.

'ആളിയൻ' എന്ന കഥയിൽ വനനശീകരണവും അതുമൂലം വന്യജീവികൾ നേരിടുന്ന വെല്ലുവിളികളും വിവരിക്കുന്നു. മനുഷ്യരുടെ അധിനിവേശം മൂലം കാടുകൾ നഷ്ടപ്പെടുന്നതും,

വന്യജീവികൾ ജീവിതസന്ധാരണത്തിനായി മനുഷ്യ വാസസ്ഥലങ്ങളിലേക്ക് എത്തുന്നതും ചിത്രീകരിക്കുന്നു. മനുഷ്യനെ 'ആളിയൻ' അഥവാ അന്യനായി കാണുന്ന വന്യജീവിയുടെ നിസ്സഹായ അവസ്ഥയാണ് ഈ കഥയിൽ അവതരിപ്പിക്കുന്നത്.

സി. രാധാകൃഷ്ണന്റെ കഥകളിലെ പാരിസ്ഥിതിക ബോധം

സി. രാധാകൃഷ്ണന്റെ കഥകളിൽ പാരിസ്ഥിതിക-സാമൂഹിക പ്രശ്നങ്ങൾ ശക്തമായി ആവിഷ്കരിക്കപ്പെടുന്നു. 'മരമരുന്ന്', 'നൂർജഹാൻ', 'അരികമ്പനി' തുടങ്ങിയ കഥകളിൽ പ്രകൃതിയുടെ നാശവും മനുഷ്യന്റെ അതിക്രമവും ചിത്രീകരിക്കുന്നു.

'മരമരുന്ന്' എന്ന കഥയിൽ ആയുർവേദ മരുന്നുകൾക്കായി വെട്ടിയെടുക്കപ്പെടുന്ന മരങ്ങളെയും, അതിന്റെ ഫലമായി തന്റെ അടിസ്ഥാന സ്വത്ത് നഷ്ടപ്പെടുന്ന ആദിവാസി സമൂഹത്തെയും കുറിച്ച് പറയുന്നു. വികസനത്തിന്റെ പേരിൽ പ്രകൃതി വിഭവങ്ങൾ ചൂഷണം ചെയ്യപ്പെടുന്നതിനെ വിമർശിക്കുന്ന രചനയാണിത്.

എസ്. ഹരീഷിന്റെ കഥകളിലെ പാരിസ്ഥിതിക ചിന്തകൾ

എസ്. ഹരീഷിന്റെ കഥകളിൽ പാരിസ്ഥിതിക വിഷയങ്ങൾ നവീനമായ രീതിയിൽ അവതരിപ്പിക്കുന്നു. 'മീൻ', 'ആടിനെ തേടി', 'ആദം', 'വെള്ളം' തുടങ്ങിയ കഥകളിൽ പാരിസ്ഥിതിക പ്രമേയങ്ങൾ കാണാം.

'മീൻ' എന്ന കഥയിൽ അമിതമായ മത്സ്യബന്ധനവും അതിന്റെ ഫലമായി ജൈവവൈവിധ്യത്തിനുണ്ടാകുന്ന നാശവും ചിത്രീകരിക്കുന്നു:

"ആരും പിടിക്കാത്ത മീനുകളെല്ലാം എവിടെപ്പോയി? വൈദ്യുതിയുപയോഗിച്ചുള്ള മത്സ്യബന്ധനവും, ട്രോളിംഗും, മേയ്ഡയും കുഞ്ഞുമീനുകളെ പോലും പിടിച്ചെടുത്ത് വിപണിയിലെത്തിക്കുന്നതും കടൽ ജീവികളുടെ വംശനാശത്തിലേക്ക് നയിക്കുന്നു."

ഇവിടെ സുസ്ഥിരമല്ലാത്ത മത്സ്യബന്ധന രീതികളെ വിമർശിക്കുകയും, ജലജീവികളുടെ സംരക്ഷണത്തിന്റെ ആവശ്യകത ഉയർത്തിക്കാട്ടുകയും ചെയ്യുന്നു.

പാരിസ്ഥിതിക പ്രമേയങ്ങളുടെ രാഷ്ട്രീയ സാമൂഹിക മാനങ്ങൾ

സമകാലിക മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ പാരിസ്ഥിതിക പ്രമേയങ്ങൾ കേവലം പ്രകൃതി വർണ്ണനകളായി അവതരിപ്പിക്കപ്പെടുന്നില്ല. ഇവ വ്യത്യസ്ത രാഷ്ട്രീയ-സാമൂഹിക മാനങ്ങളോടെയാണ് ആവിഷ്കരിക്കപ്പെടുന്നത്.

വികസന രാഷ്ട്രീയവും പാരിസ്ഥിതിക സാഹിത്യവും

വികസനത്തിന്റെ പേരിൽ നടക്കുന്ന പാരിസ്ഥിതിക ചൂഷണത്തെ കുറിച്ചുള്ള വിമർശനം മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ വ്യാപകമാണ്. അണക്കെട്ടുകൾ, റോഡുകൾ, വ്യവസായശാലകൾ തുടങ്ങിയവയുടെ നിർമ്മാണത്തിലൂടെ പ്രകൃതിക്കും പ്രാദേശിക സമൂഹങ്ങൾക്കും ഉണ്ടാകുന്ന നാശനഷ്ടങ്ങളെ കുറിച്ച് പല രചനകളിലും പരാമർശിക്കുന്നു.

അയ്യപ്പപ്പണിക്കരുടെ 'കുറ്റിപ്പുറം പാലം', 'സയൻറ് തോമസ് കാവിലെ ദൈവം' തുടങ്ങിയ കവിതകളിലും, സാറാ ജോസഫിന്റെ 'ആളിയൻ', സി. രാധാകൃഷ്ണന്റെ 'മരമരുന്ന്' തുടങ്ങിയ കഥകളിലും വികസനത്തിന്റെ പേരിൽ നടക്കുന്ന പാരിസ്ഥിതിക നാശത്തെ കുറിച്ചുള്ള വിമർശനം കാണാം.

വിദേശീയ കോർപ്പറേറ്റുകളും പാരിസ്ഥിതിക ചൂഷണവും

മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ വിദേശീയ കോർപ്പറേറ്റുകളുടെ പാരിസ്ഥിതിക ചൂഷണത്തിനെതിരെയുള്ള പ്രതിരോധവും കാണാം. സച്ചിദാനന്ദന്റെ 'കോക്ക കോള ഹൈക്കു', ബെന്യാമിന്റെ 'ആടുജീവിതം' തുടങ്ങിയ രചനകളിൽ ഇത്തരം ചൂഷണത്തെ കുറിച്ചുള്ള വിമർശനമുണ്ട്.

കോക്ക കോള ഹൈക്കു'വിൽ വെള്ളം കൊള്ളയടിക്കുന്ന ബഹുരാഷ്ട്ര കമ്പനികളെ വിമർശിക്കുന്നു: "പുഴകളുടെ ശവകുടീരം കോർപ്പറേറ്റുകളുടെ മനോഹര ബോട്ടിലുകളിൽ പ്ലാസ്റ്റിക് സ്വപ്നങ്ങൾ."

ഇവിടെ ജലവിഭവങ്ങളെ വാണിജ്യവത്കരിക്കുന്ന പ്രവണതയെ വിമർശിക്കുകയും, ജലസംരക്ഷണത്തിന്റെ ആവശ്യകത ഉയർത്തിക്കാട്ടുകയും ചെയ്യുന്നു.

ദളിത്-ആദിവാസി പാരിസ്ഥിതിക വീക്ഷണം

മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ ദളിത്-ആദിവാസി സമൂഹങ്ങളുടെ പാരിസ്ഥിതിക വീക്ഷണവും പ്രതിനിധാനം ചെയ്യപ്പെടുന്നുണ്ട്. നാരായൻ, സി. കെ. ജാനു, കാവാലം നാരായണപ്പണിക്കർ തുടങ്ങിയവരുടെ രചനകളിൽ ആദിവാസി സമൂഹങ്ങളുടെ പ്രകൃതിബന്ധവും, അവർ നേരിടുന്ന പാരിസ്ഥിതിക-സാമൂഹിക പ്രശ്നങ്ങളും അവതരിപ്പിക്കുന്നു.

സി. കെ. ജാനുവിന്റെ 'മൺകണങ്ങൾ' എന്ന ആത്മകഥയിൽ ആദിവാസികളുടെ ഭൂമിയും പ്രകൃതി വിഭവങ്ങളും കവർന്നെടുക്കപ്പെടുന്നതിനെക്കുറിച്ചുള്ള വേദന വ്യക്തമാകുന്നു. ആദിവാസികളുടെ പാരമ്പര്യ അറിവുകളും, പ്രകൃതിയോടുള്ള ബഹുമാനവും, സുസ്ഥിര ജീവിതശൈലിയും ഈ രചനകളിലൂടെ വെളിവാകുന്നു.

പാരിസ്ഥിതിക സ്ത്രീവാദം

മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ പാരിസ്ഥിതിക സ്ത്രീവാദ ചിന്തകളും പ്രകടമാണ്. വീണാ തമ്പി, സാറാ ജോസഫ്, സാവിത്രി രാജീവൻ തുടങ്ങിയ എഴുത്തുകാരുടെ രചനകളിൽ സ്ത്രീയും പ്രകൃതിയും ഒരേപോലെ ചൂഷണത്തിന് വിധേയമാകുന്നു എന്ന ആശയം അവതരിപ്പിക്കുന്നു.

വീണാ തമ്പിയുടെ 'മണ്ണിന്റെ മകൾ' എന്ന കവിതയിൽ ഇത് വ്യക്തമാകുന്നു. പുരുഷാധിപത്യവും മുതലാളിത്തവും സ്ത്രീയെയും പ്രകൃതിയെയും ഒരേ രീതിയിൽ ചൂഷണം ചെയ്യുന്നു എന്ന ആശയമാണ് ഇത്തരം രചനകളിൽ കാണുന്നത്. പാരിസ്ഥിതിക പ്രശ്നങ്ങളെ ലിംഗ സമത്വ വീക്ഷണത്തോടെ ആവിഷ്കരിക്കുന്ന രീതിയാണിത്.

പ്രകൃതി-മനുഷ്യ ബന്ധത്തിന്റെ പുനരാവിഷ്കാരം

സമകാലിക മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു പാരിസ്ഥിതിക പ്രമേയമാണ് മനുഷ്യനും പ്രകൃതിയും തമ്മിലുള്ള പുതിയ ബന്ധത്തിന്റെ ആവിഷ്കാരം. പ്രകൃതിയിൽ നിന്ന് അകന്നുപോയ ആധുനിക മനുഷ്യന്റെ അന്യവത്കരണവും, പ്രകൃതിയുമായി പുനഃസംയോജിക്കാനുള്ള ആഗ്രഹവും പല രചനകളിലും കാണാം.

വി. മധുസൂദനൻ നായരുടെ 'ഓരോ മരവും', സച്ചിദാനന്ദന്റെ 'പക്ഷിയുടെ മരണം', സുഗതകുമാരിയുടെ 'രാത്രിമഴ' തുടങ്ങിയ കവിതകളിൽ പ്രകൃതിയുമായുള്ള സമഗ്രമായ ബന്ധത്തിന്റെ പുനഃസ്ഥാപനം സാധ്യമാണെന്ന ആശയം അവതരിപ്പിക്കുന്നു.

'ഓരോ മരവും' എന്ന കവിതയിൽ വി. മധുസൂദനൻ നായർ എഴുതുന്നു:

> "ഓരോ മരവും നമ്മുടെ കുടുംബത്തിലെ അംഗമാണെന്ന് തിരിച്ചറിയുമ്പോൾ നമ്മൾ വീണ്ടും ശരിയായ വഴിയിലേക്ക് തിരിച്ചുപോകുന്നു."

ഇവിടെ പ്രകൃതിയോടുള്ള ബന്ധം പുനഃസ്ഥാപിക്കുന്നതിലൂടെ മനുഷ്യസംസ്കാരത്തിന്റെ സംതുലിതമായ വികാസം സാധ്യമാകുമെന്ന ചിന്ത അവതരിപ്പിക്കുന്നു.

പാരിസ്ഥിതിക ക്ഷോഭങ്ങളും സാഹിത്യവും

കേരളത്തിലെ വിവിധ പാരിസ്ഥിതിക ക്ഷോഭങ്ങൾ മലയാള സാഹിത്യത്തെ ഗണ്യമായി സ്വാധീനിച്ചിട്ടുണ്ട്. സയൻറ് തോമസ് കാവ് സംരക്ഷണ സമരം, സൈലന്റ് വാലി സമരം, ചാലിയാർ, പമ്പ തുടങ്ങിയ നദികളുടെ സംരക്ഷണത്തിനായുള്ള പ്രക്ഷോഭങ്ങൾ, പ്ലാച്ചിമട കോക്ക കോള വിരുദ്ധ സമരം, ഗാഡ്ഗിൽ കമ്മിറ്റി റിപ്പോർട്ടിനെ ചുറ്റിപ്പറ്റിയുള്ള വിവാദങ്ങൾ തുടങ്ങിയവ മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ പ്രതിഫലിച്ചിട്ടുണ്ട്.

അയ്യപ്പപ്പണിക്കരുടെ 'സയൻറ് തോമസ് കാവിലെ ദൈവം', സച്ചിദാനന്ദന്റെ 'കോക്ക കോള ഹൈക്കു', സുഗതകുമാരിയുടെ 'സൈലന്റ് വാലി' തുടങ്ങിയ കവിതകൾ ഇത്തരം പാരിസ്ഥിതിക ക്ഷോഭങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ളവയാണ്. ഇത്തരം രചനകൾ പാരിസ്ഥിതിക ക്ഷോഭങ്ങൾക്ക് ആശയപരമായ പിന്തുണ നൽകുന്നു. അതോടൊപ്പം, സാഹിത്യത്തിലൂടെ പരിസ്ഥിതി അവബോധം സൃഷ്ടിക്കാനും ഇത്തരം രചനകൾ സഹായിക്കുന്നു.

നിഗമനങ്ങൾ

സമകാലിക മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ പാരിസ്ഥിതിക പ്രമേയങ്ങൾ വിവിധ തലങ്ങളിൽ, വിവിധ കാഴ്ചപ്പാടുകളോടെ ആവിഷ്കരിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്. കേവലം പ്രകൃതി വർണ്ണനകളായി അല്ല, മറിച്ച് രാഷ്ട്രീയ-സാമൂഹിക-സാംസ്കാരിക മാനങ്ങളോടെയാണ് ഇവ അവതരിപ്പിക്കപ്പെടുന്നത്.

മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ പാരിസ്ഥിതിക ആവിഷ്കാരങ്ങളിൽ പ്രധാനമായും ഇനിപ്പറയുന്ന സവിശേഷതകൾ കാണാൻ സാധിക്കുന്നു:

- പാരിസ്ഥിതിക സാഹിത്യം പലപ്പോഴും പ്രതിരോധ സാഹിത്യമായി മാറുന്നു. വികസനത്തിന്റെ പേരിൽ നടക്കുന്ന പാരിസ്ഥിതിക ചൂഷണത്തിനെതിരെയുള്ള ശബ്ദമായി മാറുന്നു.
- പാരിസ്ഥിതിക പ്രശ്നങ്ങളും, സാമൂഹിക-സാമ്പത്തിക പ്രശ്നങ്ങളും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം സാഹിത്യകൃതികളിൽ അന്വേഷിക്കപ്പെടുന്നു.
- ദളിത്-ആദിവാസി-സ്ത്രീ വീക്ഷണങ്ങൾ പാരിസ്ഥിതിക സാഹിത്യത്തിൽ പ്രാധാന്യം നേടുന്നു.
- ആഗോളതാപനം, കാലാവസ്ഥാ വ്യതിയാനം, വനനശീകരണം, മലിനീകരണം തുടങ്ങിയ പ്രശ്നങ്ങൾക്ക് സാഹിത്യകൃതികളിൽ വർദ്ധിച്ച പ്രാധാന്യം ലഭിക്കുന്നു.
- പ്രകൃതിയോടുള്ള പാരമ്പര്യ ബഹുമാനത്തിന്റെ പുനഃസ്ഥാപനം പല രചനകളിലും കാണാം.

ഒരു സമൂഹത്തിന്റെ ആരോഗ്യകരമായ നിലനിൽപ്പിന് പരിസ്ഥിതി സംരക്ഷണം അനിവാര്യമാണെന്ന തിരിച്ചറിവ് സമകാലിക മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ ശക്തമാണ്. തദ്ദേശീയമായ പാരിസ്ഥിതിക ചിന്തകളെ ഗ്ലോബൽ പാരിസ്ഥിതിക വിഷയങ്ങളുമായി ബന്ധിപ്പിക്കാനുള്ള ശ്രമവും മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ കാണാം.

പാരിസ്ഥിതിക പ്രശ്നങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള സാമൂഹിക അവബോധം സൃഷ്ടിക്കുന്നതിലും, പരിസ്ഥിതി സംരക്ഷണത്തിനായുള്ള പ്രോത്സാഹനം നൽകുന്നതിലും മലയാള സാഹിത്യത്തിന് മഹത്തായ പങ്ക് വഹിക്കാൻ കഴിയുന്നുണ്ട്. പുതിയ തലമുറയിലേക്ക് പാരിസ്ഥിതിക അവബോധം എത്തിക്കുന്നതിലും, പരിസ്ഥിതി സംരക്ഷണത്തിനായുള്ള സാമൂഹിക ഇടപെടലുകൾക്ക് പ്രചോദനം നൽകുന്നതിലും സമകാലിക മലയാള സാഹിത്യം ശ്രദ്ധേയമായ പങ്ക് വഹിക്കുന്നു എന്ന് നിഗമനം ചെയ്യാം.

റഫറൻസുകൾ

അയ്യപ്പപ്പണിക്കർ. *അക്കിത്തം.* കോട്ടയം: ഡി.സി. ബുക്സ്, 2005.

അയ്യപ്പപ്പണിക്കർ. *തിരഞ്ഞെടുത്ത കവിതകൾ.* കോട്ടയം: ഡി.സി. ബുക്സ്, 2010.

ഹരീഷ്, എസ്. *മീൻ*. കോഴിക്കോട്: മാതൃഭൂമി ബുക്സ്, 2015.

ജാനു, സി. കെ. *മൺകണങ്ങൾ*. കോട്ടയം: ഡി.സി. ബുക്സ്, 2003.

ജോസഫ്, സാറാ. *ആളിയൻ*. തൃശ്ശൂർ: കറന്റ് ബുക്സ്, 2009.

മധുസൂദനൻ നായർ, വി. *ഹരിത സ്വപ്നങ്ങൾ*. കോട്ടയം: ഡി.സി. ബുക്സ്, 2012.

രാജീവൻ, സാവിത്രി. *പുഴയുടെ വായനക്കാരി*. കോഴിക്കോട്: മാതൃഭൂമി ബുക്സ്, 2018.

രാധാകൃഷ്ണൻ, സി. *മരമരുന്ന്*. കോട്ടയം: ഡി.സി. ബുക്സ്, 2014.

സച്ചിദാനന്ദൻ. *മരിക്കുന്ന മരങ്ങളുടെ വനം*. കോട്ടയം: ഡി.സി. ബുക്സ്, 2008.

സച്ചിദാനന്ദൻ. *സച്ചിദാനന്ദന്റെ കവിതകൾ സമ്പൂർണ്ണം*. കോട്ടയം: ഡി.സി. ബുക്സ്, 2013.

തമ്പി, വീണാ. *മണ്ണിന്റെ മകൾ*. തൃശ്ശൂർ: കറന്റ് ബുക്സ്, 2016.

വിജയൻ, ഓ. വി. *ഖസാക്കിന്റെ ഇതിഹാസം*. കോട്ടയം: ഡി.സി. ബുക്സ്, 1969.

വിനയചന്ദ്രൻ, ഡി. *റിസർവോയർ*. കോട്ടയം: ഡി.സി. ബുക്സ്, 2007.

Buell, Lawrence. *The Environmental Imagination: Thoreau, Nature Writing, and the Formation of American Culture*. Cambridge: Harvard University Press, 1995.

Garrard, Greg. *Ecocriticism*. New York: Routledge, 2011.

Glotfelty, Cheryll, and Harold Fromm, eds. *The Ecocriticism Reader: Landmarks in Literary Ecology*. Athens: University of Georgia Press, 1996.

Marx, Leo. *The Machine in the Garden: Technology and the Pastoral Ideal in America*. New York: Oxford University Press, 1964.